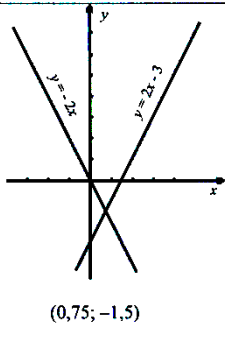
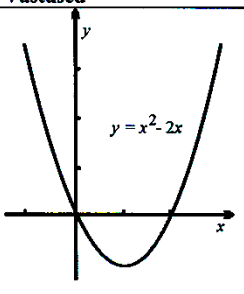
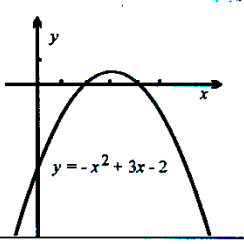

GRAAFIKUTE JOONESTAMISE HARJUTAMISEKS – ülesanded eksamiülesannete kogust
(9. klassi II arvestus)

1. Künula pikkus oli enne süütamist 24 cm. Leia valem, mille järgi saab arvutada künula pikkust y pärast x tunni möödumist, kui igas tunnis põleb künulast ära 4,5 cm.

<p>2. Joonesta funktsioonide</p> <p>1) $y = 2x - 3$, 2) $y = -2x$ graafikud. Arvuta antud sirgete lõikepunkti koordinaadid.</p>	<p>Mõlemad funktsioonid on lineaarfunktsioonid. Lineaarfunktsiooni graafik on sirge. Leia kummagi sirge joonestamiseks kaks punkti. Näiteks:</p> <p>1) $(0; -3)$ ja $(1,5; 0)$. 2) Sirge $y = -2x$ läbib koordinaatide alguspunkti $(0; 0)$ ja punkti $(2; -4)$. Sirgete lõikepunkti koordinaatide leidmiseks lahenda võrrandisüsteem</p> $\begin{cases} y = 2x - 3 \\ y = -2x. \end{cases}$ <p>Määra lõikepunkti koordinaadid ka jooniselt.</p>	 <p>$(0,75; -1,5)$</p>
---	---	--

Lineaarfunktsiooni esitab valem $y = ax + b$, kus a ja b on antud arvud ($a \neq 0$).
Lineaarfunktsiooni graafik on sirge, mis lõikab y -telge punktis $(0; b)$.
Arvu b nimetatakse sirge algordinaadiks ja arvu a sirge tõusuks.

Näiteülesanded	Lahendused, näpunäited	Vastused
<p>Joonesta skemaatiliselt funktsioonide graafikud.</p> <p>1) $y = x^2 - 2x$</p>	<p>Leia funktsiooni nullkohad: $x^2 - 2x = 0$, siit $x_1 = 0$, $x_2 = 2$. Leia haripunkti (H) koordinaadid: abstsiss: $x_h = \frac{0+2}{2}$. Ordinaat: $y_h = y(x_h) = 1^2 - 2 \cdot 1 = -1$. Seega $H(1; -1)$. Leia veel näiteks 2 punkti, mille abstsissid on võrdsel kaugusel haripunkti abstsissist: $(-1; 3)$ ja $(3; 3)$.</p>	
<p>2) $y = -x^2 + 3x - 2$</p>	<p>Funktsioonil on 2 erinevat nullkohta: $x_1 = 1$, $x_2 = 2$. Haripunkt $H(1,5; 0,25)$. Ruutliikme kordaja on negatiivne, seega parabool avaneb allapoole.</p>	

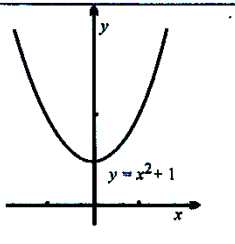
Ruutfunktsiooni esitab valem $y = ax^2 + bx + c$, kus a , b , c on antud arvud ($a \neq 0$). Muutuja x väärtusi, mille korral funktsiooni väärtus y on null, nimetatakse funktsiooni nullkohtadeks.

Ruutfunktsiooni $y = ax^2 + bx + c$ nullkohtadeks on ruutvõrrandi $ax^2 + bx + c = 0$ lahendid.

Nullkohas funktsiooni graafik lõikab x -telge või puutub sellega.

Ruutfunktsiooni $y = ax^2 + bx + c$ graafik on parabool, millel on x -teljega kaks erinevat lõikepunkti, kui $b^2 - 4ac > 0$, mis puutub x -telge, kui $b^2 - 4ac = 0$ ja mis ei oma x -teljega ühiseid punkte, kui $b^2 - 4ac < 0$.

Parabool avaneb ülespoole, kui $a > 0$ ja allapoole, kui $a < 0$.

<p>3) $y = x^2 + 1$</p>	<p>Funktsioonil ei ole reaalarvulisi nullkohti, ruutliikme kordaja on positiivne, seega parabool avaneb ülespoole. Koostame tabeli</p>	
------------------------------------	--	--

VARASEMATE AASTATE LÕPUEKSAMI ÜLESANDED GRAAFIKUTE KOHTA

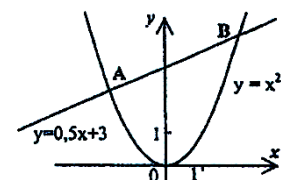
ÜLESANNE 1 (6 punkti)

Joonestada ühes ja samas teljestikus lineaarfunktsiooni $y = -x - 2$ ja ruutfunktsiooni $y = x^2 - 4$ graafikud. Tähistage graafikute lõikepunktid tähtedega ja leia jooniselt nende punktide koordinaadid.

ÜLESANNE 2 (8 punkti)

Joonisel on kujutatud parabool ja sirge. Arvuta:

- 1) parabooli ja sirge lõikepunktide A ja B koordinaadid ning märgi vastavad arvud koordinaattelgedele;
- 2) antud sirge ja x -telje lõikepunkti koordinaadid.

ÜLESANNE 3 (10 punkti)

Alljärgnev osaliselt täitmata tabel peab esitama ruutfunktsiooni $y = x^2 - 2x$ muutujate x ja y vastavate väärtuste paare.

x	-1	0	0,5	1	1,5		3
y						0	

- 1) a) Täida tabeli tühjad lahtrid.
b) Joonesta antud ruutfunktsiooni graafik.
- 2) Joonesta samas teljestikus lineaarfunktsiooni $y = -x + 2$ graafik.
- 3) Märgi saadud graafikute lõikepunktid ja kirjuta välja nende koordinaadid.
- 4) Kontrolli eelmises punktis leitud koordinaatide õigsust vastava võrrandi (võrrandisüsteemi) lahendamise teel.

ÜLESANNE 4 (8 punkti)

- 1) joonesta koordinaatteljestik ja selles funktsiooni $y = -2x + 3$ graafik;
- 2) joonesta samas teljestikus veel funktsiooni $y = x$ graafik;
- 3) tähista funktsioonide $y = -2x + 3$ ja $y = x$ graafikute lõikepunkt ja kirjuta jooniselt välja selle punkti koordinaadid;
- 4) kontrolli eelmises punktis leitud lõikepunkti koordinaatide õigsust vastava võrrandi (võrrandisüsteemi) lahendamise teel.

ÜLESANNE 5 (8 punkti)

Joonesta koordinaatteljestik ning täida järgmised ülesanded:

- 1) joonesta lineaarfunktsiooni $y = 2x$ ja $y = -2x + 6$ graafikud;
- 2) tähista joonisel graafikute lõikepunkt ja kirjuta välja selle koordinaadid;
- 3) arvuta vastava võrrandi (süsteemi) lahendamise teel nende graafikute lõikepunkti koordinaadid; kontrolli, kas tulemus ühtib joonisel oleva lõikepunkti koordinaatidega ning sõnasta oma otsus;
- 4) viiruta (varjuta) kolmnurk, mille üheks tipuks on antud funktsioonide graafikute lõikepunkt, kaks külge asetsevad nimetatud graafikutele ja kolmas külge asetseb x -teljel;
- 5) arvuta selle kolmnurga pindala.

ÜLESANNE 6 (8 punkti)

Joonesta koordinaatteljestik ja seejärel:

- 1) joonesta lineaarfunktsiooni $y = x - 4$ graafik ning x -teljega paralleelne sirge, mis lõikub y -teljega punktis $(0;3)$;
- 2) tähista saadud sirge ja funktsiooni graafiku lõikepunkt ning kirjuta välja selle koordinaadid;
- 3) viiruta kolmnurk, mille tipuks on leitud lõikepunkt ning ülejäänud tippudeks on saadud sirgete lõikepunktid y -teljega;
- 4) selgita, mis liiki kolmnurgaga on tegemist liigitamisel külgede järgi;
- 5) arvuta viirutatud kolmnurga pindala.

ÜLESANNE 7 (8 punkti)

On antud ruutfunktsioon $y = x^2 - 2x$.

1. Arvuta selle funktsiooni nullkohad.
2. Täida funktsiooni väärtuste tabel ja joonesta kõrvalolevale joonisele funktsiooni graafik.

x	-1	-0,5	0,5	1	1,5	2,5	3
y							

3. Leia arvutamise teel, kas punktid $A(-0,9; 2,61)$ ja $B(1,2; -0,93)$ asetsevad antud funktsiooni graafikul.
4. Arvuta muutuja x väärtused, mille korral $y = 2$. Vastused ümarda sajandikeni.

ÜLESANNE 8 (11 punkti)

Joonisel esitatud parabool kujutab graafiliselt ruutfunktsiooni $y = x^2 - 2x - 3$.

- 1) Arvuta funktsiooni nullkohad.
- 2) Leia jooniselt, milliste muutuja x täisarvuliste väärtuste korral on muutuja y väärtused negatiivsed.
- 3) Joonesta samal joonisel sirge, mis kujutab graafiliselt lineaarfunktsiooni $y = -\frac{2}{3}x + 1$.
- 4) Tähistage sirge ja parabooli lõikepunktid ning kirjutage jooniselt silma järgi välja lõikepunktide koordinaadid.
- 5) Võta omal valikul punktis 4) leitud ühe lõikepunkti koordinaadid ja näita arvutuse teel, et see punkt asetseb paraboolil vaid ligilähedaselt. Miks see nii on?

